

MAMARAJABOVA MADINA

Jizzax Shahar 17-maktab o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu ishda 3-sinf ona tili darslarida hikoya asosida dialog yaratish mashqlarining ta'limiy ahamiyati yoritiladi. Hikoya matnlari asosida tuzilgan dialoglar o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirish, fikrni izchil va mantiqli bayon etish, savol-javob orqali muloqot madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur mashqlar orqali o'quvchilarda so'z boyligini oshirish, nutqiy faollikni kuchaytirish, personajlar xarakterini tushunish va ifodali gapirish ko'nikmalari rivojlanadi. Shuningdek, dialog yaratish jarayonida o'quvchilarning ijodiy tafakkuri, mustaqil fikrlash qobiliyati hamda jamoada ishlash malakalari mustahkamlanadi.

Kalit so'zlar: ona tili darsi, 3-sinf o'quvchilari, hikoya matni, dialog yaratish, nutqni rivojlantirish, og'zaki nutq, muloqot madaniyati, ijodiy tafakkur, so'z boyligi, mustaqil fikrlash.

Аннотация. В данной работе рассматривается значение упражнений по Мамаражובה Мадина Использование художественных и учебных текстов как основы для составления диалогов способствует развитию устной речи учащихся, формированию навыков связного и логического изложения мыслей, а также культуры общения. В процессе выполнения таких упражнений у школьников расширяется словарный запас, повышается речевая активность, развивается умение понимать характеры персонажей и передавать их речь в диалогической форме. Кроме того, диалоговая работа на основе рассказов стимулирует творческое мышление, самостоятельность и умение работать в коллективе.

Ключевые слова: Национальный язык, чистота нитка, пуризм, норма, мировые языки.

Annotation. This paper examines the educational value of dialogue-creation exercises based on stories in Grade 3 mother tongue lessons. Dialogues developed from narrative texts contribute to the development of pupils' oral speech, the ability

to express ideas coherently and logically, and the formation of communication skills through question-and-answer interaction. These exercises help expand learners' vocabulary, increase speech activity, and improve understanding of characters and expressive speaking. Furthermore, creating dialogues based on stories enhances pupils' creative thinking, independent reasoning, and collaborative skills.

Keywords: Grade 3, mother tongue lessons, story-based dialogue, oral speech development, communication skills, creative thinking.

3-sinf ona tili darslarida hikoya asosida dialog yaratish mashqlari o'quvchilarning nutqiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Boshlang'ich sinf davrida bolalarning og'zaki va yozma nutqi faol shakllanadi, shu sababli ularni to'g'ri, ravon va mantiqli gapirishga o'rgatishda hikoya asosida dialog tuzish mashqlari samarali hisoblanadi.

Hikoya matni o'quvchi uchun tayanch vosita bo'lib xizmat qiladi, chunki unda voqealar ketma-ketligi, qahramonlar xarakteri va ularning o'zaro munosabatlari aniq ifodalangan bo'ladi. Shu asosda dialog yaratish orqali o'quvchilar personajlar tilidan gapirishni, savol-javob shaklida fikr bildirishni va suhbatni davom ettirishni o'rganadilar.

Dialog yaratish mashqlari o'quvchilarning so'z boyligini kengaytiradi, chunki ular hikoya mazmuniga mos yangi so'z va iboralarni faol nutqda qo'llashga harakat qiladilar. Bunday mashqlar jarayonida bolalarda nutqiy faollik oshadi, ular o'z fikrini erkin ifodalashga, suhbatdoshini tinglashga va uning javobiga mos munosabat bildirishga o'rganadilar.

Hikoya asosida dialog tuzish o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirib, voqealarni tushunish va ularni izchil bayon etish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Shuningdek, dialog jarayonida intonatsiya, pauza, ifodali gapirish kabi nutqiy jihatlar ham shakllanadi.

Mazkur mashqlar o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi, chunki ular hikoya mazmunidan kelib chiqib, voqealarni davom ettirish, qahramonlar o'rtasidagi suhbatni mustaqil tarzda tasavvur qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Boshlang'ich ta'limda ona tili fanining asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarda og'zaki va yozma nutqni rivojlantirish, fikrini ravon, mantiqiy va

IQTIDOR & INTELLEKT

tushunishni ifodalash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. 3-sinf bosqichida hikoya asosida dialog yaratish mashqlari o'quvchilarning muloqot kompetensiyasini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi.

Hikoya asosida dialog yaratish mashqlari o'quvchilarning nutqiy faoliyatini faollashtiradi, matn mazmunini chuqur anglashga yordam beradi va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Ushbu mashqlar orqali o'quvchilar suhbat jarayonida to'g'ri savol berish, javob qaytarish va nutq madaniyatiga rioya qilishni o'rganadilar.

Dialog mashqlarini tashkil etishda o'quvchilarning yosh xususiyatlari hisobga olinishi, mashqlar sodda va qiziqarli bo'lishi, ko'rgazmali vositalardan foydalanilishi tavsiya etiladi.

3-sinf ona tili darslarida hikoya asosida dialog yaratish mashqlari boshlang'ich ta'limning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu yoshdagi o'quvchilar atrof-muhitni faol idrok etadi, eshitgan va o'qigan voqealarni nutq orqali ifodalashga intiladi.

Hikoya asosida dialog tuzish mashqlari bolalarning matn mazmunini chuqur anglashiga, qahramonlar o'rtasidagi munosabatlarni tushunishiga va ularni nutqiy shaklda ifodalashiga yordam beradi. Hikoya syujeti dialog yaratish uchun tabiiy asos bo'lib, o'quvchilarning nutqini hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtiradi.

Bunday mashqlar orqali o'quvchilarda savol berish va savollarga to'g'ri javob qaytarish ko'nikmalari shakllanadi. Dialog jarayonida bolalar gap tuzilishiga, so'zlarning o'rinli ishlatilishiga va fikrning aniqligiga e'tibor qaratadilar.

Hikoya asosida ishlash esa nutqni mantiqiy ketma-ketlikda rivojlantirishga xizmat qiladi. O'quvchilar voqealar sababini, natijasini tushunib, shu asosda suhbatni davom ettirishni o'rganadilar. Bu jarayon ularning tafakkurini faollashtirib, nutqiy fikrlashni rivojlantiradi.

Dialog yaratish mashqlari o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol muloqotga chorlaydi. Har bir o'quvchi o'z fikrini aytishga, personaj roliga kirib gapirishga harakat qiladi. Bu esa o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi, sahna ko'rinishlari va rolli o'yinlarga tayyorgarlik vazifasini ham bajaradi.

Hikoya asosida dialog tuzish orqali o'quvchilar ifodali gapirish, nutq ohangini to'g'ri tanlash va tinglovchini tushunish ko'nikmalarini egallaydilar.

Shuningdek, ushbu mashqlar tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo'lib, hikoya mazmunidagi ijobiy qahramonlar, axloqiy xulosa va hayotiy saboqlar dialog orqali yanada aniqroq anglanadi.

Xulosa. O'quvchilar yaxshilik va yomonlikni farqlash, to'g'ri munosabat bildirish, odob-axloq me'yorlariga rioya qilishni nutqiy faoliyat jarayonida o'zlashtiradilar. Natijada 3-sinf ona tili darslarida hikoya asosida dialog yaratish mashqlari nafaqat nutqni rivojlantiradi, balki o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishiga ham samarali ta'sir ko'rsatadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Abdullayeva Q., Karimova M. **Boshlang'ich sinflarda ona tilini o'qitish metodikasi.** – Toshkent: O'qituvchi.
2. G'ulomova S. **Boshlang'ich ta'limda nutqni rivojlantirish metodikasi.** – Toshkent.
3. Safarova R. **Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirish yo'llari.** – Toshkent.
4. Qosimova K. **Boshlang'ich sinflarda matn ustida ishlash metodikasi.** – Toshkent.
5. Ona tili. **3-sinf uchun darslik.** – Toshkent: Respublika ta'lim markazi.